

การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

PROMOTION OF LIFE QUALITY DEVELOPMENT AND LIFE-LONG LEARNING
OF THE ELDERLY IN MAEGUA SUB-DISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION,
SOBPRAP DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

ธนกร สิริสุคันธา นาวารณ เนตรประดิษฐ์ และพรณา บุญนำมา¹

Thanakorn Sirisugandha, Napawan Netpradit, and Pornnapa Boonnamma²

บทความ
วิจัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และเพื่อหาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการหรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน และญาติของผู้สูงอายุ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้นำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหา สาระและหาความถี่ประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ควรเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการคิดและการวางแผน เพื่อให้คนในชุมชนค้นหาสาเหตุ ความต้องการ ความจำเป็น ตลอดจนการเลือกหรือปฏิเสธกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่วนด้านการติดตามและประเมินผลควรส่งเสริมให้มีการสรุปผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตว่าเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

ด้านแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นการเสริมทักษะให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้ มีสุขภาพทางกายและจิตใจที่ดี เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความสามารถทางสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับพื้นที่ คือการจัดตั้งโฮงเฮียนภูมิปัญญาผู้สูงอายุตำบลแม่กัวะ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต, การมีส่วนร่วม, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, ผู้สูงอายุ

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง 52100, 0842225099, noithonglek@hotmail.com

²Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University, Muang District, Lampang 52100, 0842225099, noithonglek@hotmail.com

Abstract

This research had the objectives to promote community participation in quality of life development for the elderly and to find a guideline for life-long learning of the elderly in Maegua sub-district administration organization, Sobprap district, Lampang province. It is a qualitative research with the sample group of the elderly, officers of the sub-district health promotion hospital, sub-district head, village heads, government officials or members of the local government, public health volunteers in the community and relatives of the elderly totaled 60 persons. The research tools consisted of observations, in-depth interviews and group discussion and the received data were classified into categories then used contents analysis and frequencies to support description.

The findings revealed the promotion of community participation in life quality development for the elderly should stress the promotion of participation in thinking and planning to make the community search for the causes, the needs, the necessity including the choices to accept or refuse activities to develop life quality of the elderly. For the follow-up and evaluation should encourage the conclusion whether the quality of life development exists according to expectation or not.

For life-long learning of the elderly that supports the skills so the elderly could care for themselves, have a good and healthy body and mind, develop a quality of life, social abilities and life-long learning. The appropriate area is the Elderly Local Wisdom School or Honghean Poompayapanya of Maegua sub-district to create inter-personal reactions and the abilities to adapt and live with others in the society.

Keywords: Life quality development, Participation, Life-long learning, Elderly

ที่มาและความสำคัญ

องค์การอนามัยโลก ได้พัฒนากรอบคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ใช้ชื่อว่า “Global concept of quality of life” โดยได้ให้คำจำกัดความของคุณภาพชีวิตว่า “คุณภาพชีวิต คือการรับรู้ของแต่ละบุคคลต่อสถานะในชีวิตของตน ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมและความหมายของระบบ ในสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่และสัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวัง มาตรฐานของสังคมและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวความคิดที่กว้างเต็มไปด้วยความซับซ้อน ครอบคลุมในประเด็นสุขภาพร่างกายของแต่ละคน สภาพจิตใจ ระดับของความอิสระ สัมพันธภาพทางสังคม ความเชื่อและความสัมพันธ์

ที่มีต่อสภาพแวดล้อม” (ปิยะวัฒน์ ตรีวิทยา, 2559) จะเห็นได้ว่าองค์การอนามัยโลกได้ให้ความสำคัญต่อกรอบแนวคิดแบบองค์รวมและได้พัฒนกรอบความคิดของคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบย่อยของความเป็นมนุษย์ ทั้งด้านกายภาพ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความเชื่อส่วนบุคคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากคำจำกัดความนี้

สำหรับหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เช่น ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพ อันนำไปสู่สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและจัดบริการสาธารณสุข โดยมีผู้ทำหน้าที่ให้บริการดังกล่าว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัยถึงส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เพราะเป็นการจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะและการจัดกิจกรรมในหัวข้อหรือเรื่องที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจ เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ผู้สูงอายุก็จะได้แสดงศักยภาพโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่สั่งสมมาให้แก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงอยู่กับชุมชนอีกด้วย

ปัจจุบันผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง จะอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีขนาดเล็กลง เพราะมีการเคลื่อนย้ายคนในวัยแรงงานเข้าสู่เมืองหรือเดินทางไปต่างจังหวัดมีมากขึ้น แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงกา เป็นต้น ได้มีความพยายามในการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุขึ้นมาเป็นประจำ แต่กิจกรรมโดยส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมตามประเพณี ที่มีเพียงปีละครั้ง ได้แก่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานเทศกาลเข้าพรรษา โดยหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นมุ่งตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น ๆ แต่ขาดการบูรณาการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ จึงทำให้มีการจัดกิจกรรมซ้ำซ้อนและขาดความต่อเนื่อง รวมทั้งไม่ครอบคลุม “คุณภาพชีวิต” ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและภาคีร่วมพัฒนา ได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ ให้มีสุขภาพพละทางกาย จิต ปัญญาและสังคมที่ดีมีอายุยืนยาวและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงตระหนักและให้ความสนใจในการหาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ใช้การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นฐาน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีพื้นที่ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไม่ให้สูญหายไป สามารถสร้างคุณค่าแก่ชุมชน ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว
2. เพื่อหาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การติดตามผลและการรับผิดชอบในการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสม ในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลทั้งเพศหญิงและชาย นับอายุตั้งแต่แรกเกิดที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 90 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมและอาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง มีความผูกพันต่อกันทั้งโดยสายเลือดหรือโดยสถานที่อยู่อาศัย มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความคิดเห็นและความเชื่อไปในทิศทางเดียวกันและสามารถร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งได้สำเร็จ

วิธีการศึกษา

ประเภทของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง จำนวน 5,146 คน (กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, 2560) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชน ข้าราชการหรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน และญาติของผู้สูงอายุ จำนวน 60 คน ซึ่งคัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนร่วมหรือส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมด้านผู้สูงอายุในชุมชน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วย การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2560 - 30 กันยายน 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การบรรยายข้อมูลที่ศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

ผลการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุจะมีความแตกต่างกันในตลอดชีวิต เช่น บทบาทของการเป็นนักเรียน พ่อ แม่ ภรรยา ลูกสาว นักธุรกิจ ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ โดยที่อายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการกำหนดบทบาทของแต่ละคนในแต่ละช่วงวัยที่ดำเนินไปของบุคคลนั้น ดังนั้นบุคคลจะปรับตัวต่อบทบาทของผู้สูงอายุได้ดี ขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทที่ผ่านมาของตนเอง อันส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาทที่จะเปลี่ยนไปในอนาคต เนื่องจากบทบาท คือพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ บทบาทที่แสดงออกนี้ ถูกกำหนดโดยความคาดหวังของสังคมไว้อย่างชัดเจน ภายใต้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น

อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่สำคัญคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐบางแห่งไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยจะดำเนินการและจัดกิจกรรมเอง อีกทั้งไม่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ให้ได้รับทราบ ขาดกิจกรรมการปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้มีความตระหนักในคุณค่าและการเคารพต่อผู้สูงอายุ โดยอาจสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันในทุกช่วงวัยตามวัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิม เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ด้วยความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของชุมชน ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของตนเองและเคยอยู่อาศัยมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ที่ผ่านมาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ได้มีกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่กำหนดมาจากนโยบายรัฐบาลหรือภาคการเมือง ซึ่งมักเป็นกิจกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาในภาพรวมของประเทศที่อาจไม่ใช่ปัญหาและไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ จึงไม่นำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้ชุมชนขาดการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละช่วงวัย ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มองเห็นพฤติกรรมความเสียสละมุ่งมั่นของผู้สูงอายุบางส่วนที่มีจิตอาสาพยายามจัดกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเพื่อสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและคุณค่าผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุยังคงเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีพลังความคิด มีภูมิปัญญาด้านการผลิตจากฐานทรัพยากรชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ จะสามารถนำมาสร้างการเรียนรู้แก่ผู้สูงอายุอื่น ๆ หรือแก่ชุมชน ทำให้ชุมชนได้ประโยชน์จากผู้สูงอายุ

เมื่อสอบถามถึงการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยเมื่อหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะมีการแจ้งไปยังประธานผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมซึ่งผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรม มักเป็นคนกลุ่มเดิม ๆ ที่มาเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงสาเหตุการไม่เข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุนั้น ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าเป็นเพราะข้อจำกัดด้านสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ และสถานที่จัดงานบางครั้งอยู่ไกลจากบ้าน ทำให้เดินทางไปร่วมกิจกรรมได้ลำบาก และบางส่วนให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ดำเนินงานด้านการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ที่ไม่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง เป็นเพียงการจัดทำกิจกรรมตามแผนงบประมาณที่วางไว้เท่านั้น โดยไม่ได้ให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางหรือเกิดจากความต้องการของผู้สูงอายุ ปัจจัยเหล่านี้จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2. ความคิดเห็นและการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านมา รวมทั้งความต้องการในปัจจุบัน

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่น่าสนใจในประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง โดยทั่วไปแล้วมีการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลและตามแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว แต่ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทำให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาหรือ

ความต้องการได้ทันที การดำเนินงานจึงไม่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ อีกทั้งโครงการที่ดำเนินการเหล่านั้น เป็นโครงการในลักษณะสั่งการจากส่วนกลาง จึงไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ดังนั้นจึงมีการนำเสนอว่าควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุในระดับชุมชน (ตำบล) ที่สะท้อนลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประชากร ปัญหาและความต้องการ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งฐานข้อมูลนี้ควรมีทุกการเก็บรายละเอียดแยกออกเป็นระดับหมู่บ้าน และรวบรวมเป็นระดับตำบล เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดเป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างทันทีและทันสมัยตลอดเวลา

ซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุจะต้องคำนึงถึงความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์และบทเรียนจากการทำงาน เนื่องจากประสบการณ์การจัดกิจกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม้จะหลาย ๆ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้จากการศึกษาบริบทชุมชนและสถานภาพผู้สูงอายุ สามารถนำมาพัฒนาเพื่อยกระดับให้เกิดกิจกรรมที่สามารถพัฒนาไปสู่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาผู้ใหญ่ที่เชื่อว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้ใหญ่ที่ผ่านประสบการณ์มากมาย ความต้องการการเรียนรู้ที่สำคัญไม่ใช่การเรียนรู้พื้นฐาน แต่ต้องการเรียนรู้เพื่อต่อยอดความรู้และประสบการณ์ จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นองค์รวมได้

ดังนั้นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ คือควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน เน้นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย การใส่ใจในคุณค่า ยกย่องให้เกียรติผู้สูงอายุ โดยในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมกระบวนการ ไม่ควรมีแต่เฉพาะผู้สูงอายุ ควรประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงกา กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน กศน. และภาคีร่วมพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพราะในกระบวนการสนทนากลุ่มได้มีการสรุปประเด็นว่าหากมีการดำเนินการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอจะสามารถตอบสนองต่อเป้าหมาย ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ

ในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความห่วงใยต่อสภาพครอบครัวในชุมชนที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากที่มีคนหลายรุ่นอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพัง ขาดผู้ดูแลและอาจเกิดความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมาย ดังนั้นแนวทางที่สมาชิกในครอบครัว คนในชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจโดยตรงในการดูแลผู้สูงอายุ แสดงความคิดเห็นและร่วมกันหาแนวทางส่งเสริมสนับสนุน และแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพบปะพูดคุย หรือการพัฒนาตนเอง

ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการยกระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเองและชุมชนจะประจักษ์ในศักยภาพและพลังของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุข

ในการสนทนากลุ่มจึงมีการนำเสนอกิจกรรมการรวมกลุ่มกันเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่มีการนัดพบหรือกำหนดตารางเป็นประจำสม่ำเสมอ ในชื่อ “โฮงเฮียนภูมิปัญญาผู้สูงอายุตำบลแม่กัวะ” โดยคาดว่าหากมีการจัดตั้งโฮงเฮียนขึ้นมาจะทำให้ผู้สูงอายุมีการตื่นตัวในการทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น สร้างการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การคิด การลงมือทำ เริ่มจากการพูดคุยสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ การสำรวจพื้นที่เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการทำกิจกรรม การประชุมแกนนำผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมผู้สูงอายุ กลุ่มย่อยต่าง ๆ เช่น อสม. ผู้ดูแลผู้สูงอายุและแกนนำผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อทบทวนสถานการณ์ปัญหาของพื้นที่ บริบทพื้นที่ ลักษณะกิจกรรมที่พื้นที่ควรทำให้ตรงความต้องการของพื้นที่ให้มากที่สุด เช่น การทำตุ่งเพื่อสืบสานภูมิปัญญา การให้ความรู้ด้านกฎหมายเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ การให้ความรู้ด้านศาสนาพิธีกับวิถีชีวิตชุมชน การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพการทำพรมเช็ดเท้า การส่งเสริมสุขภาพเบื้องต้น การดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรใกล้ตัว เป็นต้น

โดยในระยะเริ่มแรกของการจัดตั้งโฮงเฮียน ได้ใช้อาคารห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ เป็นสถานที่ดำเนินการไปก่อน เพราะการจัดตั้งกำลังมีกระบวนการที่ค่อย ๆ พัฒนาให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน โดยกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์เอาไว้เพื่อสะดวกต่อการวางแผนเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ ให้เลือกได้ตามความต้องการ รวมทั้งอาจเป็นแรงผลักดันให้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอื่น ๆ ให้แก่คนในชุมชนต่อไป

โฮงเฮียนภูมิปัญญาผู้สูงอายุตำบลแม่กัวะ เป็นการสร้างพื้นที่การอยู่ร่วมกันในสังคมและเกิดการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้ มีสุขภาวะทางกายและจิตใจที่ดี เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความสามารถทางสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการพัฒนาด้านสุขภาพกายและจิตดีขึ้น รู้สึถึงการมีคุณค่าในชีวิต การมีทักษะและความรู้ด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีปฏิสัมพันธ์และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการศึกษา

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง มีดังนี้

การส่งเสริมการมีส่วนด้านการร่วมคิด โดยให้คนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันค้นหาสาเหตุ ความต้องการ ความจำเป็น ตลอดจนเลือกวิธีหรือปฏิเสธกิจกรรมหรือโครงการที่มี

ผลกระทบในเชิงบวกหรือเชิงลบกับชุมชน และร่วมจัดทำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน โดยให้คัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการเพื่อจัดทำและกำหนด ระยะเวลาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ในชื่อ โสภะเยียนภูมิปัญญาปัญญาผู้สูงอายุตำบลแม่กัวะ โดยมีการวางแผนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติในชุมชน ทั้งการร่วมกันวางแผนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลาและอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นไปตามเป้าหมายที่ชุมชนคาดหวัง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติการ โดยให้ผู้สูงอายุได้ร่วมแสดงออกด้านการทำงานร่วมกัน การเป็นวิทยากรจิตอาสา การเป็นตัวอย่างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถกระตุ้นและสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดแก่ผู้สูงอายุ และคนในชุมชนเกิดการยอมรับศักยภาพของผู้สูงอายุ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล โดยให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดผู้ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล สรุปผลในเรื่องของการนำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ไปใช้ว่าเป็นไปตามที่วางแผนหรือคาดหวังไว้หรือไม่

ซึ่งในภาพรวมของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง จากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนจะได้รับการได้รับการดูแลสุขภาพจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเจ้าหน้าที่ อสม. อยู่แล้ว จึงมีส่วนร่วมด้านการรับข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น และการให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการดำเนินการในชุมชน แต่ไม่อาจไม่เข้าใจถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะถือเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนเอง แต่เมื่อได้มีการนำเสนอข้อมูลและประชาสัมพันธ์กิจกรรมแล้วก็เข้าใจและให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น ดังนั้นแล้วจึงให้ข้อสรุปร่วมกันว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การรับฟังความคิดเห็น การริเริ่มการพัฒนา การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์และการประเมินผล

2. การหาแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง สรุปการวิจัยได้ดังนี้

แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือก คือแนวทางการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ โดยใช้ชื่อว่า “โสภะเยียนภูมิปัญญาปัญญาผู้สูงอายุตำบลแม่กัวะ” ซึ่งถือได้ว่าเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ต้องการสร้างพื้นที่ให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่กัน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ตามความต้องการของผู้สูงอายุ และ/หรือตามนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินงานนี้จะทำให้เกิด

การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบประเมินผล เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความสุข มีทักษะในการดูแลตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

อภิปรายผล

การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง มีประเด็นสำหรับการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย โดยกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศสะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วมและแนวคิดธรรมาภิบาล ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน (อรทัย กึกผล, 2552) ที่ผ่านมาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ได้มีกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ขับเคลื่อนไปตามแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่กำหนดมาจากรัฐบาลหรือภาคการเมือง ซึ่งมีออกมาจากปัญหาในภาพรวมที่อาจไม่ใช่ปัญหาและไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ จึงไม่นำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้ชุมชนขาดการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วม

แม้ว่าในปัจจุบันระเบียบกฎหมายจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจการดำเนินการ การรับผลประโยชน์ การติดตามประเมินผลในทุกระดับ แต่ก็ไม่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมหรืออาจเป็นเพราะประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวทำให้การแสดงออกเพื่อรักษาสถาปัตยกรรม ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำไปปฏิบัตินั้นมีน้อย ส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาไม่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นได้ (คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2550) สอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤตศิลป์ อินทชัย (2551) ที่พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ดังนั้นควรจะมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายการดูแลสุขภาพของตนเองอีกด้วย และสัมพันธ์กับงานของกกร สังขชาติ และ สมโภชน์ อเนกสุข (2548)

ที่พบประเด็นน่าสนใจที่ว่าหากผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ก็สามารถทำกิจกรรมของตนเองต่อไปนั้น ซึ่งหมายความว่า ผู้สูงอายุสามารถที่จะมีส่วนร่วมในชุมชน สังคมและร่วมพัฒนาท้องถิ่นได้ หากมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

2. แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบจังหวัดลำปาง

มีการจัดตั้ง “โองเฮียนภูมิปัญญาปัญญาผู้สูงอายุตำบลแม่กัวะ” ในพื้นที่เพื่อเป็นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีรูปแบบที่สะท้อนมุมมองแบบองค์รวมอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีแรงจูงใจที่จะเรียนและให้ความสำคัญกับเป้าหมายการศึกษาที่หลากหลาย เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อทุกคนนั้น จะให้ความสำคัญกับการกระจายโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเน้นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย การใส่ใจในคุณค่า ยกย่อง ให้เกียรติผู้สูงอายุ โดยในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมกระบวนการ ไม่ควรมีแต่ผู้สูงอายุควรประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงกา กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน กศน. และภาคีร่วมพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพราะในกระบวนการสนทนากลุ่มได้มีการสรุปประเด็นว่าหากมีการดำเนินการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ จะสามารถตอบสนองต่อเป้าหมาย ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปาริชาติ ญาตินิยม (2547) ได้ทำการศึกษาลักษณะภาวะพลพลง: กรณีศึกษาผู้สูงอายุไทยที่มีชื่อเสียง พบว่า ผู้สูงอายุชอบทำกิจกรรมในยามว่าง และชอบทำกิจกรรมที่ตนเป็นสมาชิกองค์กร และผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณได้เหมาะสมกับวัยได้หากได้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้อื่นและยังสัมพันธ์กับงานวิจัยของกรรณา ใจใส (2553) ที่ชี้ให้เห็นว่ารัฐควรปรับเปลี่ยนมุมมองหรือวิถีคิดที่มีต่อผู้สูงอายุ ที่ไม่มองอย่างเหมารวมว่าทุกคนเหมือนกัน เพราะจะทำให้รัฐไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างหลากหลายของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี เสริมพลังและศักยภาพของผู้สูงอายุให้ทำประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้ เพราะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการดำรงชีวิตให้มีความสุข ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (เสนห์ จามริก, 2537)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีความรู้ความเข้าใจในทัศนคติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ รวมทั้งการยกย่องให้เกียรติผู้สูงอายุในการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อจะได้รับความร่วมมือ สนับสนุนในกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สามารถสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับแกนนำผู้สูงอายุ เนื่องจากหากมีผู้นำที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน มีการบริหารจัดการและการประสานงานที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรมีการถอดบทเรียนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุร่วมกับชุมชน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและเกิดรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลาย โดยการชุมชนที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นตัวอย่างที่ดี นำไปสู่การขยายผลหรือการปรับใช้ภายใต้บริบทที่ใกล้เคียงกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้สูงอายุและภาคีเครือข่ายทุกคนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่กัวะ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

บรรณานุกรม

- กชกร สังขชาติ, และ สมโภชน์ อเนกสุข. (2548). รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยอายุเกิน 100 ปี จังหวัดชลบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 17(1), 95-108.
- กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง. (11 ตุลาคม 2560). ระบบสถิติทางการทะเบียน. สืบค้นจาก <http://stat.dopa.go.th/stat/>.
- กรรณา ใจใส. (2553). *ศักยภาพและพลังในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุหญิง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยาลัยสหวิทยาการ.
- กฤตศิลป์ อินทชัย. (2551). *บทบาทผู้สูงอายุตำบลฟ้าฮ่ามต่อการพัฒนาท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2550). *คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความ เป็นเลิศ* ในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.
- ปิยะวัฒน์ ตรีวิทยา. (2559). กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต. *วารสารเทคนิคการแพทย์เชียงใหม่*, 49(2), 171-184.
- ปาริชาติ ญาตินิยม. (2547). *ลักษณะภาวะพหุพลัง: กรณีศึกษาผู้สูงอายุไทยที่มีชื่อเสียง*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะพยาบาลศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- เสนห์ จามริก. (2537). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย: บทวิเคราะห์เบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- อรัญญ์ กักผล. (2552). *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.